

CĂN-NGUYÊN DANH-TỪ KHOA-HỌC

(tiếp theo)

LÊ-VĂN-THỚI và NGUYỄN-VĂN-DƯƠNG

ADELPH(O)-, -ADELPHÉ Hy-lạp *adelphos*, anh, em, hoặc *adelphê*,
chị, em.

Adelphie, f. **Adelphia**, n. THỰC. Sự kết-liên
(Hl. *adelphos*, anh, em)

Diadelphie, a. **Diadelphous**, a. THỰC. Lưỡng-liên
(Tiếp - đầu - ngữ Hy-lạp
di- < *dis*, hai lần, hai
+ *adelphos*, anh, em)

Monadelphie, a. **Monadelphous**, a. THỰC. Đơn-liên
(Tiếp - đầu - ngữ Hy-lạp
mono- < *monos*, một
mình, đơn + *adelphos*,
anh, em)

Polyadelphie, a. **Polyadelphous**, a. THỰC. Đa-liên
(Hl. *polus*, nhiều + *adel-*
phos, anh, em)

AÉRO- La-tinh, *aer, aeris*, hoặc Hy-lạp *aēr, aeros*, không-khí. Trong các danh-từ kết-hợp, *aéro* - có nghĩa :

1. không-khí, như trong *aérothérapie*, không-khí liệu-pháp.
2. khí, thuộc khí, như trong *aérostatique*, khí-tĩnh-học.
3. Thuộc về phi-cơ, hoặc liên-quan đến hàng-không như trong *aérodrome*, phi-trường.

Không-Khí , Khí
空 氣 氣

Aéricole , a. (Lt. <i>aer, aeris</i> , không-khí + <i>colere</i> , ở, sống ở đó)	Aerial , a.	THỰC. Sống trong không-khí, khí sinh
Aérien , a. (Lt. <i>aerius</i> < <i>aer, aeris</i> , không-khí)	Aerial , a.	Ở trên không, thuộc không-khí, bằng không-khí
Aérijfère , a. (Lt. <i>aer, aeris</i> , không-khí + <i>ferre</i> , mang)	Aeriferous , a.	Tài không-khí, dẫn không-khí
Aérijforme , a. (Lt. <i>aer, aeris</i> , không-khí + <i>forma</i> , hình)	Aeriform , a.	Có dạng không-khí giống không-khí khí-dạng
Aérobie , a. (Hi. <i>aēr, aeros</i> , không-khí + <i>bios</i> , sự sống)	Aerobic , a.	SINH. Háo-khí, cần khí
Aérocolie , f. (Hi. <i>aēr, aeros</i> , không-khí + <i>kôlon</i> , ruột già)	Aerocoly , n. (or <i>Aerocolia</i>)	Y. Chứng khí-kết-trường (chứng ruột già trưởng-khí)
Aérocyste , m. (Hi. <i>aēr, aeros</i> , không-khí + <i>kustis</i> , bọc, túi)	Aerocyst , n.	THỰC. Khí-bào

Aérodrome , m. (Hl. <i>aêr</i> , <i>aeros</i> , không- khí + <i>dromos</i> , sự chạy)	Airdrome , n. (or Aerodrome)	Phi-trường, sân bay
Aérodynamique , f. (Hl. <i>aêr</i> , <i>aeros</i> , không- khí + <i>dunamis</i> , lực)	Aerodynamics , n. pl.	LÝ. Khí-lực-học (khí- động-lực-học)
Aérodyne , m. (Hl. <i>aêr</i> , <i>aeros</i> , không- khí + <i>dunamis</i> , lực)	Aerodyne , n.	Phi-đỉnh, phi-vật
Aérogastrie , f. (Hl. <i>aêr</i> , <i>aeros</i> , không-khí + <i>gastêr</i> , bao-tử)	Aerogastria , n.	Y. Chủng vị-tích- khí, (chủng dạ- dầy trướng-khí)
Aérogène , a. (Hl. <i>aêr</i> , <i>aeros</i> , không-khí + <i>genos</i> < <i>gennân</i> , sinh, tạo)	Aerogenic , a. (or Aerogenous)	VI-TRÙNG-HỌC. Tạo-khí Y. Do không-khí
Aérographie , f. (Hl. <i>aêr</i> , <i>aeros</i> , không-khí + <i>graphê</i> , sự viết, sự mô-tả)	Aerography , n.	Không-khí-chí (1), khí-quyền-chí
Aérolithe , m. (Hl. <i>aêr</i> , <i>aeros</i> , không-khí + <i>lithos</i> , đá)	Aerolith , n. (or Aerolite ,)	ĐỊA. Vân-thạch
Aérologie , f. (Hl. <i>aêr</i> , <i>aeros</i> , không-khí + <i>logos</i> , luận)	Aerology , n.	Không-khí-học, khí- quyền-học
Aéromètre , m. (Hl. <i>aêr</i> , <i>aeros</i> , không-khí + <i>metron</i> , sự đo lường)	Aerometer , n.	LÝ. Khí-kế

(1) Chí誌, ghi, chép. Sách biên chép các sự-vật.

Aéronaute , m. (Hl. <i>aër, aeros</i> , không-khí + <i>nautês</i> , người đi biển, thủy-thủ)	Aeronaut , n.	Khí - hành - gia, Phi-hành-gia
Aéronautique , f. (Hl. <i>aër, aeros</i> , không-khí + <i>nautês</i> , người đi biển, thủy-thủ)	Aeronautics , n. pl.	Hàng-không-học
Aéronef , m. (Hl. <i>aër, aeros</i> , không-khí + tiếng Pháp xưa <i>nef</i> , thuyền)	Air-ship , n.	Khí - toàn, phi- toàn
Aérophagie , f. (Hl. <i>aër, aeros</i> , không-khí + <i>phagein</i> , ăn)	Aerophagia , n. (or Aerophagy)	Y. Chứng nuốt hơi
Aérophobie , f. (Hl. <i>aër, aeros</i> , không-khí + <i>phobos</i> , sự sợ)	Aerophobia , n.	Y. Chứng sợ gió
Aérophyte , m. (Hl. <i>aër, aeros</i> , không-khí + <i>phuton</i> , cây, thực-vật)	Aerophyte , n.	THỰC. Khí - sinh thực-vật.
Aéroplane , m. (Hl. <i>aër, aeros</i> , không- khí + tiếng Pháp <i>planer</i> , bay lượn)	Airplane , n. (or Aeroplane)	Máy bay, phi-cơ
Aéroscope , m. (Hl. <i>aër, aeros</i> , không- khí + <i>skopein</i> , xem, nghiệm)	Aeroscope , n.	LÝ. Máy khí-nghiệm

AGRI- La-tinh *ager, agri*. đồng ruộng.

Nông

農

Agricole, a.

(Lt. *agricola*, người cày ruộng, nông-dân < *ager*, *agri*, đồng ruộng + *colere*, trồng trọt)

Agricultural, a

Thuộc về canh-nông.

Thuộc về nông-nghiệp

Agriculture, f.

(Lt. *agricultura* < *ager, agri*, đồng ruộng + *cultura*, sự trồng trọt < *colere*, trồng trọt)

Agriculture, n.

Canh-nông, nông-nghiệp

Agriculteur, m.

(Lt. *agricultor*, người cày ruộng, nông dân < *ager, agri*, đồng ruộng + *cultor*, người trồng trọt < *colere*, trồng trọt)

Agriculturist, n.

Nông-dân, nhà nông

AGRO- Hy-lạp *agros*, đồng ruộng.
 Trong những danh-từ kết-hợp, có nghĩa : đồng ruộng, đất
 để trồng trọt, như trong *agrologie*, nông-thô-học.

Nông
 農

Agrologie, f. **Agrology, n.** **Nông-thô-học**
 (Hl. *agros*, đồng ruộng, đất
 để trồng trọt + *logos*, sự
 luận, sự học)

Agronome, m. **Agronomist, n.** **Nhà nông-học**
 (Hl. *agronomos*, viên-chức
 lo về an ninh ở đồng quê:
agros, đồng ruộng + *nomos*
 luật < *nemein*, phân-phối,
 cai-quản)

Agronomie, f. **Agronomy, n.** **Nông-học**
 (Do chữ *agronome* : Hl.
agronomos, viên-chức lo
 về an-ninh ở đồng-quê
agros, đồng ruộng + *nomos*,
 luật < *nemein*, phân-phối,
 cai-quản)

Agropédologie, f. **Agropedology, n.** **Nông-thô-nhưõng-
 học (1)**
 (Hl. *agros*, đồng ruộng +
pedon, đất + *logos*, sự luận,
 sự học)

(1) Nhưõng 壤 đất mềm, dất. *Pédologie*, thô-nhưõng-học.

ALGÉSI(O)-, -ALGÉSIQUE, Hy-lạp *algêsis*, sự đau.

Thống

痛

Algésimètre, m.

(Hl. *algêsis*, sự đau +
metron, sự đo.)

Algesimeter, n.

(or *Algesiometer*)

Y. Máy thống-giác-
kế

Algésiogène, a.

(Hl. *algêsis*, sự đau +
gennân, sinh)

Algesiogenic, a.

Y. Thống-sinh

Analgésie, f.

(Hl. *an-* (< *a-*) không +
algêsis, sự đau)

Analgesia, n.

Y. Sự trấn-thống

ALGO-, **-ALGIE** Hy-lạp *algos*, sự đau.

Thống

痛

Algogène , a.
(Hl. <i>algos</i> , sự đau + <i>gennân</i> , sinh)	Algogenic , a.	Y. Thống-sinh
Algolagnie , f.
(Hl. <i>algos</i> , sự đau + <i>lagneia</i> , sự giao-hợp, sự háo-dâm)	Algolagnia , n.	Y. Sự thống-dâm
Algophilie , f.
(Hl. <i>algos</i> , sự đau + <i>philia</i> , sự thân-hữu, sự ưa thích < <i>philein</i> , yêu, thích)	Algophilia , n.
(or <i>Algophily</i>)	Y. Chứng háo-thống
Algophobie , f.
(Hl. <i>algos</i> , sự đau + <i>phobos</i> , sự sợ)	Algophobia , n.	Y. Chứng thống-khủng
Antalgique , a.
(Hl. <i>ant-</i> (<i>anti-</i>), chống + <i>algos</i> , sự đau)	Antalgic , a.	Y, DƯỢC. Trán-thống
Cardialgie , f.
(Hl. <i>kardia</i> , bao-tử hoặc trái tim + <i>algos</i> , sự đau)	Cardialgia , n.	Y. 1. Vị-môn-thống.
2. Đau trước tim
Céphalalgie , f.
(Hl. <i>kephalê</i> , đầu + <i>algos</i> , sự đau)	Cephalalgia n.
(or <i>Cephalgia</i>)	Y. Chứng đầu-thống
Gastralgie , f.
(Hl. <i>gastêr</i> , bao tử + <i>algos</i> , sự đau)	Gastralgia , n.	Y. Vị-thống, vị-môn-thống

Névralgie, f. (Hl. <i>neuron</i> , thần - kinh + <i>algos</i> , sự đau)	Neuralgia, n.	Y. Thần-kinh-thống.
Nostalgie, f. (Hl. <i>nostos</i> , sự trở về + <i>algos</i> , sự đau)	Nostalgia, n.	Lòng tư-hướng, lòng tư-qui (1)
Odontalgie, f. (Hl. <i>odous</i> , <i>odontos</i> , răng + <i>algos</i> , sự đau)	Odontalgia, n.	Y. Nha-thống
Otalgie, f. (Hl. <i>ous</i> , <i>otos</i> , tai + <i>algos</i> , sự đau)	Otalgia, n.	Y. Nhĩ-thống

(1) Tư 思 nhớ, qui 歸 về.

ALLELO- Hy-lạp *allélôn*, cái này cái kia, người này người kia, hai đảng, cả hai, tương.

Tương

相

Alléomorphe, a. Allelomorph, a. HOÁ. Tương-hình
(Hi. *allélôn*, hai đảng + *morphê*, hình)

Alléotropie, f. Allelotropism, n. HOÁ. Tương-hướng-động
(Hi. *allélôn*, hai đảng + *tropos*, sự quay, sự xoay, sự hướng < *trepein*, quay, xoay, hướng)

ALLO- Hy-lạp, *allos*, khác.

Trong các danh-từ kết-hợp, *allo-*còn có nghĩa *biến-đổi*, *khác sự bình-thường*, *đổi-ngịch lại* như trong *allergie* (sự biến-ứng), *allopattie* (đổi-chứng liệu-pháp).

	Dị, 異	Biến, 變	Đổi, 對	Tha, 他
Allergie, f. (Hl. <i>allos</i> , khác, biến + <i>ergon</i> , sự tác-động, sự làm việc)		Allergy, n.	Sự biến-ứng	
Allochromisme, m. (Hl. <i>allos</i> khác + <i>khros</i> , hoặc <i>khroa</i> , da, màu da màu sắc)		Allochromism, n.	Tánh biến màu	
Allochromatique, a. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>khroma</i> , <i>khromatos</i> , màu sắc)		Allochromatic, a.	Biến màu	
Allochirie, f. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>kheir</i> , <i>kheiros</i> , bàn tay)		Allochiria, n. (or Allocheiria)	Y. Sự đối-cảm	
Allocinésie, f. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>kinésis</i> , sự cử-động)		Allocinesia, n. (or Allokinesis)	Sự dị-động	
Alloesthésie, f. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>aisthêsis</i> cảm giác)		Alloesthesia, n. (or Allesthesia)	Y. Sự đối-cảm	
Allogamie, f. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>gamos</i> , sự hôn-phối)		Allogamy, n.	ĐỘNG. Sự tha-phối	

Allogène , a. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>genos</i> , sự sinh, chủng)	Allogenic , a. (or Allogenous)	SINH. Di-chủng
Allomorphie , f. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>morphê</i> , hình thức)	Allomorphism , n.	HOÁ. Chứng dị-thái
Allopathie , f. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>pathos</i> , sự đau, bệnh, sự trị bệnh (1))	Allopathy , n.	Y. Đối-chứng liệu-pháp
Allophane , m. (Hl. <i>allophanês</i> , xuất-hiện một cách khác < <i>allos</i> , khác + <i>phainein</i> , xuất-hiện (2))	Allophane , n.	HOÁ. Alophan
Allophthalmie , f. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>ophthal-</i> <i>mos</i> , con mắt)	Allophthalmia , n.	Y. Dị-sắc-nhãn
Alloplasma , m. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>plasma</i> vật được tạo-hình < <i>plassein</i> , nắn hình, tạo hình)	Alloplasm , n.	SINH. Dị-hình-chất
Alloplastie , f. (Hl. <i>allos</i> , khác + <i>plastia</i> < <i>plastos</i> , thành hình < <i>plassein</i> , tạo hình, thành hình)	Alloplasty , n.	Y. Thuật dị-tạo-hình

(1) *Sự trị bệnh*, nghĩa nói rộng của *pathos*

(2) *Allophane* là một chất silicat aluminium $Al_2SiO_5 \cdot 5H_2O$, có nhiều màu sắc khác nhau.

- Allopsychose**, f. (Hl. *allos*, khác + *psukhê*, linh-hồn, tinh-thần + tiếp-vĩ-ngữ *-ose* < Hl. *-osis*, chỉ trạng-thái bất-bình-thường, đau ốm)
- Allopsychosis**, n. Y. Dị-tâm-bệnh
- Allorhythmie**, f. (Hl. *allos*, khác + *ruthmos*, nhịp)
- Allorhythmia**, n. Y. Chứng dị-nhịp
- Allosome**, m. (Hl. *allos*, khác + *sôma*, thể)
- Allosome**, n. THỰC. Dị-nhiễm-thê
- Allotropie**, f. (Hl. *allos*, khác + *tropos*, trạng hưởng, cách, lối)
- Allotropy**, n. HOÁ, Tánh thù-hình

AMBI- La-tinh *ambo*, cả hai.

Lưỡng

兩

<p>Ambidextre, a.
(Lt. <i>ambo</i>, cả hai + <i>dexter</i>, mặt (hữu) hoặc <i>dextra</i>, tay mặt)</p>	Ambidexter, a.	Lưỡng-thủ-thuận
<p>Ambisexué, a.
(Lt. <i>ambo</i>, cả hai + tính-từ <i>sexué</i>, thuộc về phái < Lt. <i>sexus</i>, phái)</p>	Ambisexual, a.	ĐỘNG. Lưỡng-phái
<p>Ambivalence, f.
(Lt. <i>ambo</i>, cả hai + danh-từ <i>valence</i> < tân Lt. <i>valentia</i> < <i>valens</i>, phân-động-từ hiện-tại của <i>valere</i>, có sức-lực, có giá-trị)</p>	Ambivalence, n.	ĐỘNG. Lưỡng-trị

Amphibole, f.

(Hi. *amphibolē*)

nghĩa, không

là < một

chung quố

amphi, *amb*

ambitrin, *ambit*

(1) Từ là

(2) Từ là

(3) Từ là

(4) Từ là

AMBI. Tiếp-đầu-ngữ La-tinh *amb-* hoặc *ambi-*, chung quanh.

Ambages, f. pl.

(Lt. *ambages* < *amb-*,
chung quanh + *agere*,
đi, đi)

Ambages, n. pl.

Lời, sự nói quanh-
co

Ambiant, a.

(Lt. *ambians*, phân-động-
từ hiện-tại của *ambire*, đi
chung quanh < *amb-* hoặc
ambi-, chung quanh +
ire, đi)

Ambient, a.

Chung quanh

Ambigu, a.

(Lt. *ambiguus* < *ambigere*, đi
vòng quanh < *ambi-*, chung
quanh + *agere*, đi, đi)

Ambiguous, a.

Tối-nghĩa, mơ-hồ

Ambition, f.

(Lt. *ambitio*, sự xoay
chung quanh, sự đi quanh
vòng (để xin phiếu bầu),
sự tham-vọng < phân-
động-từ quá khứ của
ambire, đi chung quanh <
amb- hoặc *ambi-*, chung
quanh + *ire*, đi)

Ambition, n.

Sự tham-vọng

AMPHI Hy-lạp *amphi* có nghĩa :

1. Ở hai bên, ở hai đầu, như trong *amphitriche*, lưỡng-mao (có lông ở hai bên, hoặc ở hai đầu).
2. Xung-quanh, như trong *amphithéâtre*, viên-diễn-trường, (diễn-trường)
3. Thuộc hai loại, hai cách, như trong *amphibie*, lưỡng-thê (1) (sống hai cách, trên không và dưới nước).

Lưỡng, Song

兩 雙

Amphiarthrose, f.

(Hl. *amphi*, ở hai bên +
arthrosis, sự nối, liên-lạc
< *arthron*, cái nối, khớp)

Amphiarthrosis, n. Y. Bán-tiết

Amphiaster, m.

(Hl. *amphi*, ở hai đầu +
astér, ngôi sao)

Amphiaster, n.

ĐỘNG. Song-tinh-
thê, song-tinh-
cầu

Amphibie, a.

(Hl. *amphibios*, sống hai
đời sống < *amphi*, thuộc
hai loại, hai cách + *bios*,
sự sống)

Amphibious, a.

ĐỘNG. Lưỡng-thê

Amphibole, f.

(Hl. *amphibolos*, có hai
nghĩa, không rõ-rệt, mơ-
hồ < *amphiballein*, ném
chung quanh, khả-nghi <
amphi, chung quanh +
ballein, ném) (2)

Amphibole, n.

KHOÁNG.

Amphibol

(1) Thê 棲, giường nằm; nơi đậu, nghỉ.

(2) Danh-từ *amphibole* xuất hiện lần đầu tiên trong quyển *Traité de Minéralogie* của Haüy, 1801. Khoáng-vật này có chứa oxid silicium, oxid magnesium, calcium... nhưng thành-phần lúc bấy giờ khó xác-định do đó được Haüy gọi *amphibole*.

- Amphibologie**, f. (Hậu La-tinh *amphibologia*, viết sai (theo xu-hướng tiếp-vĩ-ngữ *-logia*) của Lt. *amphibolia* < Hl. *amphibolia*, có hai nghĩa, không rõ-rệt, mơ-hồ < *amphiballein*, ném chung quanh, khả nghi < *amphi-*, chung quanh + *ballein*, ném + *logos*, luận)
- Amphibology**, n. Lưỡng-y, âm-nghĩa
- Amphicarpe**, a. (Hl. *amphi*, hai loại + *karpos*, trái)
- Amphicarpic**, a. THỰC, Lưỡng-dị-quả.
- Amphicoelien**, a. (Hl. *amphi*, hai bên + *koilos*, lõm, rỗng)
- Amphicoelous**, a. ĐỘNG, Lưỡng-ao (1)
- Amphidisque**, m. (Hl. *amphi*, lưỡng + *diskos*, đĩa)
- Amphidisc**, n. ĐỘNG. Gai lưỡng-phiến
- Amphigastre**, m. (Hl. *amphi*, chung quanh + *gastêr*, bụng)
- Amphigastrum**, n. THỰC. Hoàn-phúc-diệp
- Amphigène**, a. (Hl. *amphi*, hai bên + *genos* < *gennân*, sinh)
- Amphigenous**, a. THỰC. Lưỡng-sinh
- Amphimixie**, f. (Hl. *amphi*, hai bên + *mixis*, sự trộn lại)
- Amphimixis**, n. SINH, Lưỡng-hợp

(1) Ao 凹, lõm.

Amphioxus , m. (Hl. <i>amphi</i> , ở hai đầu + <i>oxus</i> , bén, nhọn) (1)	Amphioxus , n.	ĐỘNG Amphioxus, cá lưỡng-tiêm
Amphipneuste , a. (Hl. <i>amphi</i> , hai loại + <i>pnein</i> , thở)	Amphipneustic , a.	ĐỘNG Loại lưỡng- hô-hấp.
Amphipode , m. (Hl. <i>amphi</i> , hai loại + <i>pous</i> , <i>podos</i> , chân)	Amphipod , n.	ĐỘNG Lưỡng-loại- túc
Amphithecium , m. (Hl. <i>amphi</i> , lưỡng + <i>thékion</i> , cái hộp nhỏ, súc- tiều-từ của <i>thékê</i> , cái hộp, cái thùng)	Amphithecium , n.	THỰC . Ngoại-bào- phòng
Amphithallique , a. (Hl. <i>amphi</i> , lưỡng + <i>thallos</i> , chồi non)	Amphithalline , a.	THỰC . Lưỡng- tân (2)
Amphithéâtre , m. (Lt. <i>amphitheatrum</i> < Hl. <i>amphitheatron</i> : <i>amphi</i> , chung quanh + <i>theatron</i> , rap hát, sân khấu < <i>theasthai</i> , xem) (3)	Amphitheater , n. (or Amphitheatre)	Viên diễn-đài, viên- diễn - trường, diễn - trường, (giảng-đường)

(1) Con cá *amphioxus* có đầu và đuôi đều nhọn.

(2) *Tân* là danh-từ phiên-âm của *thalle*, Trung-Hoa gọi *đờ ng-tiết-thê* (thê có một đoạn
ngành là không có phân nhánh, lá, rễ).

(3) Amphithéâtre là một nơi rộng có chỗ ngồi chung quanh để người Hy-lạp và La-mã
ngồi xem trình-diễn.

Có một vài tác-giả cho rằng *amphi* ở đây là lưỡng, đôi (xem Dictionnaire
alphabétique et analogique de la langue française, Presses Universitaires de France,
Paris 1953, trang 141 : Amphithéâtre = gr. *amphitheatron*, double théâtre. Sự
giải-thích này không đúng với nghĩa *amphitheatron*.)

Amphitrichè, a.
 (Hl. *amphi*, ở hai đầu +
thrix, trikhos, tóc)

Amphitrichous, a. THỰC, ĐỘNG.
 Lưỡng-mao

Amphore, f.
 (Lt. *amphora*, < Hl.
amphoreus, một thứ bình
 xưa của Hy-lạp có hai quai
 hai bên < *amphi*, hai bên
 + *phoreus*, người hoặc vật
 mang < *pherein*, mang)

Amphora, n. Bình ampho, song-
 nhị-bình, song-
 đài-bình

AMPHO- Tiếp-đầu-ngữ Hy-lạp *amphô*, cả hai.

Lưỡng

兩

Amphogamie, f. **Amphogamy, n.** THỰC. Tánh
(Hi. *amphô*, cả hai + *gamos* lưỡng-phối
sự hôn-phối)

Ampholyte, m. **Ampholyte, a.** HÓA. Lưỡng-giải-tử
(Hi. *amphô*, cả hai + *lutos*, (lưỡng-ly-tử)
có thể bị giải ra, có thể bị
tan < *luein*, giải, tan)

Amphotère, a. **Amphoteric, a.** HÓA. Lưỡng-tánh
(Hi. *amphoterós*, cả hai <
amphô, cả hai)

Amphotonie, f. **Amphotony, n.** Lưỡng-trương
(Hi. *amphô*, cả hai + *tonos*,
trương-lực)

ANA- Tiền-trí-từ Hy-lạp *ana*, trên. ở trên, tiến tới, xuyên qua, v.v...
Dùng làm tiếp-đầu-ngữ, *ana-* có nghĩa :

1. Ở trên, từ dưới lên, đi lên, như trong *anabolisme*, sự tiến-biến.
2. Ở sau, lùi lại, trở lại, ngược lại, đảo lại, phản lại, như trong *anagramme*, đảo-tự, *anaphylaxie*, sự phản-vệ, sự phản-ngừa.
3. Lần nữa, như trong *anabaptisme*, tái-tây-thuyết.
4. Xuyên qua, như trong *anatomie*, giải-phẫu-học (sự cắt xuyên qua).
5. Theo, tương-tợ, như trong *analogie*, sự tương-tợ.

Thượng	Tiến	Tái	Hồi	Đảo	Phản
上	進	再	回	倒	反

Anabaptisme, m.

(Lt. *anabaptismus* < Hl. *anabaptismos*, sự rửa tội lần thứ nhì < *anabaptizein*, nhúng vào nước một lần nữa ; rửa tội một lần nữa < *ana-*, lần nữa + *baptizein*, nhúng vào nước ; rửa tội)

Anabaptism, n.

TÔN. Thuyết tái-tây

Anabiose, f.

(Hl. *anabiosis*, sự hồi-sinh < *anabioein*, sống trở lại < *ana-*, trở lại + *bioein*, sống < *bios*, sự sống)

Anabiosis, n.

ĐỘNG. Sự hồi-sinh

<p>Anabolisme, m. (Hl. <i>anabolê</i>, sự đi lên < <i>anaballein</i>, ném từ dưới lên < <i>ana-</i>, đi lên + <i>ballein</i> ném, hoặc <i>ana-</i>, đi lên + <i>bolê</i>, sự ném)</p>	<p>Anabolism, n.</p>	<p>SINH Sự tiến-biến</p>
<p>Anacardiaceés, f. pl. (Hl. <i>ana-</i>, tương-tợ + <i>kardia</i>, trái tim) (1)</p>	<p>Anacardiaceae, n. pl.</p>	<p>THỰC Họ <i>Anacardiaceae</i>, họ Xoài</p>
<p>Anacardium (Hl. <i>ana-</i>, tương-tợ + <i>kardia</i>, trái tim) (2)</p>	<p>Anacardium, n.</p>	<p>THỰC Giống <i>Anacardium</i>, giống Điều (Đào lộn hột)</p>
<p>Anachronisme, m. (Lt. <i>anachronismus</i> < Hl. <i>anakhronismos</i> < <i>anakhronizein</i>, quy vào, gán vào một thời-gian sai lầm < <i>ana-</i>, ngược lại + <i>khronos</i>, thời-gian)</p>	<p>Anachronism, n.</p>	<p>Ngộ-thời, lỗi-thời</p>
<p>Anac'nésie, f. (Hl. <i>ana-</i>, lần nữa, tái + <i>kinêsis</i>, sự cử-động)</p>		<p>Y. Phép tái-cử-động</p>
<p>Anacousie, f. (Hl. <i>ana-</i>, lần nữa, tái + <i>akouein</i>, nghe)</p>	<p>Anacousia (3) <i>or anakusis</i>, <i>or anacousis</i>, n.</p>	<p>Y. Phép tái-thính-giác.</p>

- (1) Nhiều cây thuộc họ *Anacardiaceae* có trái hình trái tim. Thí-dụ: cây xoài, cây điều.
 (2) Trái của cây điều (mà người ta thường gọi lầm là "hột") có hình tương-tợ trái tim.
 (3) Danh-từ *anacousie* do de Parrel và Burguet thiết-lập năm 1913, chỉ sự tập-luyện lại thính-giác, như tự-nguyên đã định rõ. Nhưng danh-từ *anacousia* của Anh, Mỹ lại được định nghĩa là tật điếc. Theo *Dorland's Illustrate Medical Dictionary*, 24th Edition, W.B. Saunders Company, Philadelphia 1969, thì *anacousia* = *anakusis* = *an-* không + Hl. *akouein*, nghe = tật điếc hoàn-toàn (total deafness).

- Anacrouse ou anacruse**, f. Anacrusis, a. ÂM-NHẠC. Tái-thượng-âm.
(Tân-La-tinh *anacrusis* < Hl. *anakrousis* < *anakrouein*, đây trở lại < *ana-*, trở lại + *krouein*, đánh ; *krousis*, sự đánh)
- Anadrome**, a. Anadromous, a. ĐỘNG. Tổ-du (1)
(Hl. *ana-*, đi lên, đi ngược lại + *dromos*, sự chạy < *dramein*, chạy)
- Anaglyphe** ou **anaglypte**, m. Anaglyph, n. Đồ chạm nổi, đồ khắc nổi.
(Hl. *anaglyphos*, chạm nổi < *ana-*, trở lên + *gluphein*, chạm khắc)
- Anagramme**, f. Anagram, n. Đảo-tự
(Lt. *anagramma* < Hl. *anagrammatizein*, dời đổi vị-trí của chữ < *ana-*, đảo lại + *gramma*, chữ < *graphein*, viết)
- Analeptique**, a. et m. Analeptic, a. and n. Y. Hồi-sức, thuốc hồi-sức
(Hl. *analēptikos*, phục-hồi sức-lực < *analambanein*, lấy lại, phục-hồi < *ana-*, lên, trở lại + *lambanein*, lấy)

(2) Tổ 溯, đi ngược dòng sông.

Analogie, f. (Lt. <i>analogia</i> , Hl. <i>analogia</i> , sự tương-hợp, sự tương- xứng < <i>ana-</i> , tương-tợ + <i>logos</i> , sự liên-quan)	Analogy, n.	Sự tương-tợ
Analyse, f. (Hl. <i>analysis</i> , sự giải ra từng phần < <i>ana-</i> , đi lên, xuyên qua + <i>lusis</i> , sự giải ra, mở ra < <i>luein</i> , giải ra, mở ra)	Analysis, n.	HOÁ. Sự phân-giải TOÁN. Sự giải-tích
Anamnèse, f. (Hl. <i>anamnêsis</i> < <i>anamim- nêskein</i> < <i>ana-</i> , lần nữa + <i>mimnêskein</i> , nhớ lại)	Anamnesis, n.	Sự hồi ký-ức Y. Lịch-bệnh
Anamorphose, f. (Hl. <i>anamorphôsis</i> , sự thành hình lại < <i>ana-</i> , lần nữa + <i>morphôsis</i> , sự thành hình < <i>morphoun</i> , thành hình)	Anamorphosis, n.	Sự biến-thái
Anaphase, f. (Hl. <i>ana-</i> , đi lên + <i>phasis</i> , dáng, vẻ, sự hiện ra < <i>phainesthai</i> , hiện ra)	Anaphase, n.	THỰC, ĐỘNG. Tiến-kỳ
Anaphorèse, f. (Hl. <i>ana-</i> , đi lên + <i>phorêsis</i> , sự mang < <i>pherein</i> , mang)	Anaphoresis, n.	Sự thượng-vịnh (catod-vịnh)
Anaphylaxie, f. (Hl. <i>ana-</i> , ngược lại + <i>phulaxis</i> , sự phòng-vệ, sự ngừa)	Anaphylaxis, n.	Y. Sự phản-ngừa, sự phản-vệ

Anaplasie , f. (Hl. <i>anaplasis</i> (1) < <i>anaplassein</i> , tạo hình lại < <i>ana-</i> , trở lại + <i>plassein</i> , tạo hình)	Anaplasia , n.	Y. Sự thoái-triền
Anaplastie , f. (Hl. <i>anaplassein</i> , tạo hình lại < <i>ana-</i> , trở lại + <i>plassein</i> , tạo hình)	Anaplasty , n.	Y. Thuật bỏ-hình
Anasarque , f. (Hl. <i>ana-</i> , xuyên qua + <i>sarx, sarikos</i> , thịt)	Anasarca , n.	Y. Chứng toàn-thủng
Anastomose , f. (Tân-La-tinh <i>anastomosis</i> < Hl. <i>anastomôsis</i> , sự mở, sự tháo < <i>ana-</i> , theo, xuyên qua, một lần nữa + <i>stoma</i> , miệng)	Anastomosis , n.	Sự thông-khẩu
Anastrophe , f. (Hl. <i>anastrophê</i> < <i>anastrophos</i> , lật ngược < <i>anastrephain</i> < <i>ana-</i> , ngược lại + <i>strephein</i> , lật)	Anastrophe , n.	Sự hoán-đảo
Anatomie , f. (Lt. <i>anatomia</i> < Hl. <i>anatomia</i> hoặc <i>anatomê</i> , sự cắt xuyên qua < <i>ana-</i> , xuyên qua + <i>tomê</i> , sự cắt < động-từ <i>anatemnein</i> < <i>ana-</i> , xuyên qua + <i>temnein</i> , cắt)	Anatomy , n.	THỰC. Giải-phẫu-học Y. Cơ-thể-học

(1) Danh-từ *anaplasis* được Hippocrate dùng thường để chỉ sự sửa lại chân tay bị trặc, gãy. Hippocrate cũng có khi dùng để chỉ sự tạo da thịt mới theo nghĩa của động-từ *anaplassein*.

Anatoxine, f.

(Hl. *ana-*, ngược lại +
danh-từ *toxine* < Hl.
toxikon, thuốc độc)

Anatoxin, n.

Y, DƯỢC. Phán-
độc-tổ, biến-độc-
tổ

Anatropé, a.

(Hl. *anatropé*, đảo ngược
< *ana-*, ngược lại + *tro-
pos*, sự quay, sự hướng <
trepein, quay, hướng)

Anatropous, a.

THỰC. Đảo-sinh

ANDR(O)- Hy-lạp *anêr, andros*, đàn ông.

Trong các danh-từ kết-hợp, *andro-* có nghĩa :

1. đàn ông, nam, giống đực.
2. nghĩa thực-vật : bao phấn, nhụy-đực.

Trước một nguyên-âm, *andr-*.

Nam	Hùng
男	雄

Androcée, m.

(Tân-La-tinh *androecium*
< Hl. *anêr, andros*, đàn ông, giống đực + *oikos* hoặc *oikia*, cái nhà)

Androecium, n.

THỰC. Hùng-nhụy, nhụy-đực

Androcyte, m.

(Hl. *anêr, andros*, đàn ông, giống đực + *kutos*, tế-bào, bào)

Androcyte, n.

THỰC. Hùng-bào

Androdioïque, a.

(Hl. *anêr, andros*, đàn ông, giống đực, *di-* < *dis*, hai lần, hai + *oikia* hoặc *oikos*, nhà)

Androdioecicus, a.

THỰC. Hùng-biệt-chu

Androgamone, f.

(Hl. *anêr, andros*, đàn ông, giống đực + *gamos*, sự hôn-phối)

Androgamone, n.

THỰC. Hùng-phối-chất

Androgène , a. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>genos</i> , sinh)	Androgenous , a.	THỰC, ĐỘNG. Hùng-sinh
Androgenèse , f. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>genesis</i> , sự sinh)	Androgenesis , n.	THỰC, ĐỘNG. Sự hùng-sinh
Androgyne , a. (Lt. <i>androgynus</i> < Hl. <i>an- drognos</i> < <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>gunê</i> , đàn bà, giống cái)	Androgynous , a.	Hùng-thư
Androgynoïde , m. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>gunê</i> , đàn bà, giống cái + <i>eidos</i> , hình- trạng)	Androgynoid , n.	Hùng-thư-trạng
Androgynophore , m. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>gunê</i> , đàn bà, giống cái + <i>phoros</i> , mang < <i>pherein</i> , mang)	Androgynophore , n.	THỰC. Thư-hùng- đài
Androïde , a. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>eidos</i> , hình- trạng)	Android , a.	Nam-trạng
Andrologie , f. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>logos</i> , sự luận, sự học)	Andrology , n.	Nam-khoa (1)

(1) Đối với *phụ-khoa* (*gynécologie, gynécology*).

Andromonoïque , a. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>monos</i> , một mình. đơn + <i>oikia</i> hoặc <i>oikos</i> , nhà)	Andromonoecious, THỰC. Hùng- a. đồng-chu
Androphobie , f. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>phobos</i> , sự sợ)	Androphobia, n. Y. Chứng nam- khủng
Androphore , m. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>phoros</i> , mang < <i>pherein</i> , mang)	Androphore, n. THỰC. Hùng-đài
Androspore , f. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, đực + <i>sporos</i> , hạt giống)	Androspore, n. THỰC. Hùng-bào- tử
Androstérone , f. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + danh-từ hoá-học <i>stérol</i> do danh-từ <i>cholestérol</i> (1) (lấy vần cuối) + tiếp-vĩ-ngữ hoá-học <i>-one</i> chỉ chức ceton)	Androsterone, n. HOÁ. Androsteron
Androtermone , f. (Hl. <i>anêr, andros</i> , đàn ông, giống đực + <i>termon</i> , giới-hạn)	Androtermone, n. Hùng-định-chất

(1) *Colesterol* là một loại *sterol* được biết đầu tiên (xem *sterol*).

ANÉMO- Hy-lạp *anemos*, gió.

Phong
風

Anémographe , m. (Hl. <i>anemos</i> , gió + <i>graphie</i> , in, viết, ký)	Anemograph , n.	Máy phong-ký
Anémographie , f. (Hl. <i>anemos</i> , gió + <i>graphie</i> , in, viết, ký)	Anemography , n.	Phép phong-ký
Anémologie , f. (Hl. <i>anemos</i> , gió + <i>logos</i> , sự luận, sự học)	Anemology , n.	Phong-học
Anémomètre , m. (Hl. <i>anemos</i> , gió + <i>metron</i> , sự đo)	Anemometer , n.	Máy phong-kế
Anémométrie , f. (Hl. <i>anemos</i> , gió + <i>metron</i> , sự đo)	Anemometry , n.	Phép phong-kế
Anémone , f. (Hl. <i>anemos</i> , gió) (1)	Anemone , n.	THỰC. Cây anemon
Anémophile , a. (Hl. <i>anemos</i> , gió + <i>philos</i> , bạn hữu, thân < <i>philein</i> , yêu, thích)	Anemophilous , a.	THỰC. Phong-môi (2)

(1) Cây *anemon* thuộc giống Bạch-đầu-ông. Hoa có cuống rất mảnh-mai, cánh hoa mỏng và khá lớn, thường dễ lung-lay khi có gió nhẹ. Tiếng Anh cũng còn gọi là *windflower* (cây hoa gió).

(2) Môi 媒, mỗi, cái gì làm mỗi đề hai bên tiếp-xúc nhau. Cây *phong-môi* là cây nhờ sự *trung-gian* của gió mới thụ-phấn được.

- Anémophilie**, f. Anemophily, n. THỰC. Sự phong-
 (Hl. *anemos*, gió + *philia*, môi
 sự thân-thích < *philein*,
 yêu, thích)
- Anémorphose**, f. Phong-hình-thái
 (Hl. *anemos*, gió + *morphô-
 sis*, sự làm thành hình, sự
 hoá hình, hình < *morphoun*,
 làm thành hình, hoá hình)
- Anémoscope**, m. Anemoscope, n. Máy phong-nghiệm.
 (Hl. *anemos*, gió + *skopein*,
 xem, nghiệm)
- Anémotropisme**, m. Anemotropism, n. SINH. Phong-
 (Hl. *anemos*, gió + *tropos*, hướng-động
 sự quay, sự xoay, sự
 hướng < *trepein*, quay,
 xoay, hướng)